

مالیات بر ارزش افزوده چیست و چه استثناهایی دارد؟

مالیات بر ارزش افزوده «مالیات غیرمستقیمی» است که مصرف کننده (خریدار) آن را به همراه بهای خرید کالا یا خدمات می پردازد و برخی از کالاها و خدمات از این مالیات معاف هستند.

مالیات بر ارزش افزوده «مالیات غیرمستقیمی» است که مصرف کننده (خریدار) آن را به همراه بهای خرید کالا یا خدمات می پردازد و برخی از کالاها و خدمات از این مالیات معاف هستند. به گزارش «تابناک» یکی از مسائلی که مردم جامعه به خصوص فعالان اقتصادی با آن مواجه هستند بحث مطالبه مالیات است رسیدگی به اختلاف مؤدیان مالیاتی از سوی سازمان امور مالیاتی انجام می شود. بر اساس ماده ۲۱۹ قانون مالیات های مستقیم؛ وظیفه مطالبه، تشخیص و وصول مالیات به سازمان مستقلی به نام سازمان امور مالیاتی محول شده است که در راستای مقررات قانونی این سازمان به مؤدیان مراجعه می کند و از آن ها مطالبه مالیات می کند؛ بعدازاینکه مالیات قطعی شد، مطالبه و وصول مالیات را انجام خواهد داد؛ اما همان گونه که می دانید هرگونه مطالبه مالیات طبق قانون به وسیله اظهارنامه ای که مؤدی تنظیم می کند و در قانون مهلت مشخصی دارد، به عمل می آید؛ یعنی مؤدی مالیاتی، فعال اقتصادی و یا کسی که درآمد کسب کرده در مهلت قانونی اظهارنامه را تقدیم می کند تا مورد رسیدگی قرار گیرد. اظهارنامه مالیاتی، دفاتر، اسناد و مدارک مؤدی یا موردقبول واقع می شود که رسیدگی بر اساس آن انجام می گیرد و یا دفاتر رد می شود. از سویی ممکن است مؤدی فاقد دفاتر باشد که اصطلاحاً به آن رسیدگی علی الراس می گویند و مالیات به صورت علی الراس با توجه به قرائن قانونی تعیین خواهد شد. مطالبه مالیات و به خصوص مالیات بر ارزش افزوده از موضوعاتی است که شهروندان در دیوان عدالت اداری پیرامون آن بسیار طرح دعوا می کنند.

در قانون چند نوع مالیات وجود دارد؟

به نوشته مهرداد انواع مالیات در قانون و مقررات مختلف به طورکلی دو قسم است یکی مالیات مستقیم و دیگری مالیات غیرمستقیم. مالیات بر ارزش افزوده که محور بحث ماست از نوع مالیات های غیرمستقیم است. اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده در ایران از مهرماه سال ۱۳۸۷ شروع شد و در حال حاضر، مبلغ آن به صورت ۳ درصد عوارض و ۶ درصد مالیات از مصرف کننده ها دریافت می شود.

مالیات بر ارزش افزوده چیست؟

مالیات بر ارزش افزوده یعنی مالیاتی که پرداخت کننده واقعی آن از ابتدا مشخص نیست و درواقع مالیات مصرف کننده نهایی و گیرنده خدمت نهایی است و مؤدی آن شخصی است که از جانب مؤدی واقعی، مالیات را پرداخت خواهد کرد. توضیح مطلب آنکه بر اساس قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب سال ۱۳۸۷ و مواد یک، چهار و پنج آن؛ مالیات بر ارزش افزوده به دو چیز تعلق می گیرد ۱- عرضه کالا ۲- ارائه خدمت. به طورکلی هیچ منبع و مأخذ دیگری برای مالیات بر ارزش افزوده غیرازاین دو مورد وجود ندارد.

مالیات بر ارزش افزوده به عرضه کالا تعلق می گیرد

فروشنندگان کالا مکلفند در هنگامی که کالا را به مشتری و خریدار عرضه می کنند بر اساس آن درصدی که در قانون پیش بینی شده و هرسال یا هرچند سال یک بار قابل تغییر است را از مصرف کننده و خریدار اخذ و به حساب سازمان امور مالیاتی واریز کنند؛ یعنی مؤدی در اینجا فروشنده ایست که مأمور وصول مالیات است و همزمان با فروش جنس، هم ثمن معامله را به نفع خود اخذ می کند و هم ۹ درصد مالیات بر ارزش افزوده موضوع معامله را از مشتری گرفته و به حساب سازمان امور مالیاتی واریز می نماید. عرضه کالا به خود، مشمول مالیات بر ارزش افزوده خواهد بود و به عنوان مثال اگر کسی بخشی از کالا را برای خود استفاده کند؛ اداره مالیاتی می تواند بابت این کالا نیز از او مطالبه مالیات نماید.

مالیات بر ارزش افزوده در خصوص ارائه خدمت چیست؟

اشخاصی که به هر نحوی به دیگران ارائه خدمت می کنند مثلاً ماشینی را تعمیر یا فرشی را شستشو و یا رفو می کنند؛ مکلفند بر اساس نرخ فعلی قانون مالیات، ۹ درصد از مجموع خدمتی که ارائه می دهند را از گیرنده خدمت اخذ و به عنوان مالیات بر ارزش افزوده به حساب سازمان امور مالیاتی واریز کنند.

ارائه خدمت حتماً باید به غیر باشد. ارائه خدمت به خود، مشمول مالیات بر ارزش افزوده نخواهد بود. اگر کسی به خودش خدمتی را ارائه بدهد مثلاً تعمیرکار خودرویی، ماشین خود را تعمیر کند؛ اداره مالیاتی نمی تواند بابت این تعمیر و خدمت از او مطالبه مالیات نماید. ارائه خدمت حتماً باید به غیر باشد و در مقابل مابه ازا باشد. چنانچه شخصی به دیگری ارائه خدمت کند و این خدمت به صورت رایگان صورت گیرد مثلاً فرش های یک موسسه خیریه و مسجد را به صورت مجانی و رایگان شستشو کند و مابه ازا نگیرد؛ سازمان امور مالیاتی بابت این خدمت نمی تواند مطالبه مالیات کند.

چه عرضه ها و کالا هایی مشمول مالیات بر ارزش افزوده و چه کالا هایی شامل آن نمی شود؟

تقریباً همه عرضه ها و خریدوفروش ها مشمول مالیات بر ارزش افزوده است مگر آنچه در ماده ۱۲ مالیات بر ارزش افزوده آمده است؛ یعنی اداره مالیاتی نمی تواند از بابت عرضه کالا ها یا ارائه خدماتی که در این ماده ذکر شده است؛ مطالبه مالیات نماید و اتفاقاً بیشترین اختلاف بین مؤدیان و ادارات مالیاتی ناشی از برداشت هایی است که از مصادیق مندرج در ماده ۱۲ مالیات بر ارزش افزوده وجود دارد.

بر اساس ماده ۱۲ قانون مالیات بر ارزش افزوده اموال غیرمنقول از شمول مالیات بر ارزش افزوده معاف است

در این ماده، نکاتی وجود دارد که برداشت ها از آن مختلف و متفاوت است یکی از این موارد، اموال غیرمنقول است. در ماده ۱۲ ذکر شده است که اموال غیرمنقول از شمول مالیات بر ارزش افزوده معاف است، ولی در مورد اینکه منظور از اموال غیرمنقول چیست؛ اختلاف وجود دارد. گاهی مشاوران املاک این گونه برداشت می کنند که، چون معامله ای را که بابت آن کمیسیون دریافت کردند، مربوط به مال غیرمنقول است؛ مشمول مالیات بر ارزش افزوده نمی شود. درحالی که ادارات مالیاتی معتقدند صرفاً خریدوفروش یا اجاره ملک غیرمنقول مشمول مالیات بر ارزش افزوده نیست و آن هم راجع به عین ملک؛ اما بسیاری از مؤدیان معتقدند که سایر حقوق متصوره بر مال غیرمنقول ازجمله حقوق ارتفاقی و انتفاعی نیز مشمول این استثنا مندرج در ماده ۱۲ می باشد. مثلاً اشخاصی کار جدول کشی، احداث پارک و فضای سبز یک مجتمع را تعهد می کنند؛ در این رابطه باید بررسی شود که آیا این امور مشمول مالیات بر ارزش افزوده است یا خیر؟ اداره مالیاتی معتقد است این ها حقوق متفرعه بر ملک است و مشمول مالیات بر ارزش افزوده می شود؛ اما بسیاری از مؤدیان معتقدند که این امور هم به نوعی متفرع بر مال غیرمنقول ذکر شده در ماده ۱۲ است و باید از شمول مالیات بر ارزش افزوده مستثنا شود.

گوشت جزء مستثنیات ماده ۱۲ مالیات بر ارزش افزوده

اختلاف دیگر که ممکن است در این بحث پیش بیاید ممکن است راجع به گوشت باشد. گوشت یکی از مواردی است که در ماده ۱۲ ذکر شده است آیا اینکه گوشت مشمول مالیات بر ارزش افزوده نمی شود، خدمات جانبی گوشت مثل خدمات کشتارگاهی را هم در برمی گیرد؟ در این رابطه مثلاً شخصی در دیوان عدالت اداری طرح دعوا می کند که در کشتارگاه ذبح انجام می دهد و بابت آن حق کمیسیون و دستمزد دریافت می کند و بر این باور است که با توجه به اینکه گوشت از شمول مالیات بر ارزش افزوده مستثناست، دستمزد وی هم از شمول مالیات بر ارزش افزوده مستثنا خواهد بود که در این خصوص اختلاف نظر وجود دارد. بر اساس ماده ۱۲ قانون، آنچه در بحث گوشت، مشمول استثنا شده؛ صرف عرضه گوشت است و سایر خدمات متفرعه بر گوشت ازجمله خدمات کشتارگاهی مشمول این استثنا نشده اند و آن دستمزد و خدماتی که کشتارگاه بابت ذبح و بسته بندی گوشت می گیرد؛ مشمول این مالیات نیست. در مورد شکر، روغن و گندم، قند و همه این موارد هم همین طور.

ماده ۱۳ قانون و صادرات به خارج از کشور

یکی از عناوینی که از شمول موارد مالیات بر ارزش افزوده استثنا شده است، ماده ۱۳ این قانون و صادرات است. صادراتی که اشخاص به خارج از کشور (هم صادرات کالا و هم صادرات خدمت) انجام می دهند از شمول مالیات بر ارزش افزوده موضوع این قانون خارج است و اداره مالیاتی نمی تواند از صادراتی که اشخاص انجام می دهند؛ مالیات بر ارزش افزوده مطالبه نماید.